

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ EDEBİYATINDA KADIN ROMAN YAZARLARI*

Kübra KILCI KAYA**

İbrahim ŞABAN***

Öz

Bu çalışmayla Birleşik Arap Emirlikleri edebiyatında kadın romancıların hayatları, eserleri ve eserlerinde işledikleri temalar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda BAE edebiyatında kadın roman yazarlarının roman türünde ne zaman eser vermeye başladığı, kimlerin bu alana katkıda bulunduğu ve bu alanda hangi temaların işlendiği gibi sorulara cevap aranmıştır. Çalışmamız, ülkemizde BAE kadın roman yazarlarına dair çalışmaya rastlanmamasından dolayı alandaki boşluğu doldurması ve yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlayacak olması açısından önem arz etmektedir. Nitel araştırma metotları ve tümevarım yönetimiyle hazırlanan bu makaledeki veriler belgesel tarama yöntemiyle elde edilip analiz edilmiştir. Elde edilen verilerden BAE edebiyatında roman türünde birçok kadın yazarın eser verdiği, erkek roman yazarlarıyla kıyaslandığında kadın roman yazarlarının kendilerine önemli bir yer edindiği ve eserleriyle Arap toplumlarında kadınların hayata dair endişeleri ile sorunlarını ortaya çıkararak çözüm arayışı içinde oldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Arap Romanı, Kadın Roman Yazarları, Arap Edebiyatı

WOMEN NOVELISTS IN UNITED ARAB EMIRATES LITERATURE

Abstract

This study aims to provide information about the lives, works, and themes addressed by women novelists in the literature of the United Arab Emirates (UAE). In line with this aim, questions such as when women novelists in UAE literature began to produce works in the novel genre, who contributed to this field, and which themes are explored in this genre have been investigated. Our study is significant as it fills the gap in the field due to the lack of studies on UAE women novelists in our country and contributes to future academic research. The data in this article, prepared using qualitative research methods and the inductive approach, were obtained and analysed through the documentary scanning method. It has been concluded from the obtained data that many women authors have produced works in the novel genre in UAE literature. Compared to male novelists, women novelists have secured a significant place for themselves and through their works, they seek solutions by revealing the concerns and problems of women in Arab societies.

Keywords: United Arab Emirates, Arabic Novel, Female Novelists, Arabic Literature.

* Tezden üretilmiş makale/Article from thesis.

Bu makale, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Doktora Programında Prof. Dr. İbrahim ŞABAN danışmanlığında Kübra KILCI KAYA tarafından 27.12.2024 tarihinde savunulan "Birleşik Arap Emirliklerinde Edebi Çevre" başlıklı tezden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı, e-posta: kubra.kilci@ogr.iu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4200-2701>

*** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, e-posta: ibrahimsaban@istanbul.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8691-5652>

Giriş

Arap dünyası, romanla ilk kez 1867 yılında Rifâ‘a Râfi et-Tahtâvî tarafından Fransız yazar François Fenelon’un (ö. 1715) *Les Aventures de Telemaque* adlı eserinin *Mevâkı‘u’l-Eflâk fi Vekâ‘i Telimâk* adlı çevirisi aracılığıyla tanışmıştır.¹ Gerçek anlamda ilk romanın ise Muhammed Hüseyin Heykel’in 1913 yılında yayımlanan *Zeyneb* adlı eseri olduğu hususunda eleştirmenlerin çoğu aynı görüştedir. Ancak yeterince ilgiyle karşılanmayan roman, 1929’da yeniden yayımlandığında büyük bir revaç görmüş ve birçok yazar tarafından örnek alınmıştır. Bu bağlamda Arap romanının gerçek manada ortaya çıkışının 1929 olduğu ifade edilebilir.²

BAE romanı, genel olarak Körfez bölgesindeki diğer romanlarla benzerlik göstererek edebi bir tür olarak şiir akımına karşı bir kimlik geliştiremediği için doğuş sürecinde farklı evreler geçirmiş ve ortaya çıkışı gecikmiştir. Bu bağlamda BAE’de ilk roman, 1971 yılında Râşid Abdullah’ın *Şâhinde* adlı eseri ile ortaya çıkmıştır.³ Söz konusu roman aynı zamanda BAE’deki ilk tarihi roman olma özelliğini de taşımaktadır.⁴ BAE’deki roman yazarlarının büyük bir kısmı öncelikle kısa öykü yazarlarıdır ve romanlarında kısa anlatı yapısını romana katkı sağlayacak şekilde uyarlamayı tercih etmişlerdir.⁵

Ülkemizde, BAE edebiyatında kadın roman yazarlarına dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması makalemizin konusunu belirlemede etkili olmuştur. Çalışmamızın amacı, BAE edebiyatında roman türünde eser veren kadın yazarları ele almaktır. Bu amaç doğrultusunda BAE’de kadın yazarlar roman türünde ne zaman eser vermeye başlamış, eserlerinde hangi temaları ele alıp hangi mesajları vermek istemiş gibi sorulara cevap aranarak ele aldıkları temalar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmamız, daha önce ele alınmamış bir konu olması ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Nitel araştırma yöntemleri ve tümevarım yönteminin kullanıldığı bu

¹ Rahmi Er, *Modern Mısır Romanı-I*, Ankara, Hece Yayınları, 2015, 67; Rashad Seyidov, “Necib Mahfuz ve Modern Arap Edebiyatında Romanın Gelişmesindeki Rolü”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, 2022, s.42.

² A.e., s.44.

³ ‘Urûbe Cabbâr Esvâbullah, “et-Temsîlu’s-serdî li’l-âhar fi’r-rivâyeti’l-Halîciyye dirâse fi rivâyâtin muntekâtin (1990-2015)”, *Câmiatu’l-Basra*, Kulliyetu’l-âdâb Doktora Tezi, 2019, s.38.

⁴ Heyâ Nâsir eş-Şehvânî, “Sûratu’r-racul fi’l-mutehayyili’n-neseviyyi fi’r-rivâyeti’l-Halîcî”, *Câmi’atu’l-Katar* Kulliyetu’l-âdâb ve’l-funûn kısmı’l-lugati’l-‘Arabiyye Yüksek Lisans Tezi, 2013-2014, s.22.

⁵ (Çevrimiçi) <https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D8AAD8B7D988D8B1-D985D8B3D8A7D8B1-D8A7D984D8B1D988D8A7D98AD8A9-D8A7D984D986D8B3D8A7D8A6D98AD8A9-D981D98A-D8A7D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AA?amp=> , 01.12.2024.

çalışmada öncelikle BAE’de kadın romanının başlangıcı ve yazarları hakkında kısaca bilgi verildikten sonra eserlerine ve eserlerinde ele aldıkları temalara değinilmiştir.

1.BAE’de Kadın Roman Yazarları

Birçok edebi türde eser veren BAE kadın yazarları, edebiyat ve kültür sahnesinde önemli bir konuma sahiptir.⁶ BAE kadın romanının başlangıcı 1990-1992 olarak kabul edilmektedir. Bu başlangıcın temelini atan yazarlar Sâre el-Cervân ve Bâsime Yûnus’tur.⁷ Nitekim, BAE’de kadın romanının, Sâre el-Cervân’ın, *Şecenu binti’l-kaderi’l-hazîn* adlı eseriyle başladığı kabul edilmektedir.⁸

1990’lı yıllar, önceki dönemlerle kıyaslandığında roman yazımında daha hareketli bir dönem olarak öne çıkmış ve kadın yazarların da faaliyete geçtiği bir dönüm noktası olmuştur. Kadınların eğitim hayatına katılması köklü bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. Bu toplumsal dönüşüm ve değişim kadın yazarların yazım alanına girmelerine imkân sağlamıştır. 1990-2012 yılları arasında kadın yazarlar tarafından yazılan roman sayısı 27’ye ulaşırken 1971-2012 yılları arasında erkek yazarlar tarafından kaleme alınan roman sayısı ise 44’e ulaşmıştır. Bu rakamlar, kadın yazarların erkek yazarlara göre çok daha hızlı bir bilinçlenme süreci geçirdiğini ortaya koymaktadır.⁹

Milenyum çağının başlangıcıyla BAE romanında daha yenilikçi, deneyimli ve cesur adımlar atıldığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde kadın yazarların önemli bir rol üstlendiği, nicelik açısından erkek yazarları geride bıraktıkları ve sundukları yeniliklerle nitelik açısından da benzer bir tablo sergiledikleri dikkat çekmektedir. XXI. yüzyılın ilk on yılında kadın yazarlar, roman türünü ülkede önemli bir seviyeye taşıırken daha önce bu alanda eserler vermeye başlayan erkek yazarlar da yeni isimlerle birlikte katkılarına devam etmişlerdir.¹⁰

⁶ (Çevrimiçi) <https://www.aletihad.ae/article/57385/2010/D8A8D8A7D8B3D985D8A9-D98AD988D986D8B3-D8A7D984D984D8B9D8A8-D8B9D984D989-D8ADD8AFD988D8AF-D8A7D984D8B3D8B1D8AF-D988D8A7D984D984D8BAD8A9> , 23.11.2024.

⁷ Semir Ruhi Faysal, er-Rivâyetu’n-neseviyyetu’l-İmârâtiyye, Abu Dabi, Vizâretu’s-sekâfe, 2016, s.27.

⁸ (Çevrimiçi) <https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D8AAD8B7D988D8B1-D985D8B3D8A7D8B1-D8A7D984D8B1D988D8A7D98AD8A9-D8A7D984D986D8B3D8A7D8A6D98AD8A9-D981D98A-D8A7D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AA?amp=> , 01.12.2024.

⁹ Ahmet Hamdi Can, Birleşik Arap Emirlikleri’nde Roman ez-Zillu’l-Ebyad Örneği (Tam Metin Çevirisi), Ankara, Fenomen Yayıncılık, 2022, s.25,27.

¹⁰ A.e., s.36.

1.1.Bâsime Muhammed Yûnus (1964-)

1964 doğumlu yazar, lisans eğitimini 1986 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi'nde İngiliz Dili Eğitimi ve Edebiyatı alanında tamamlamıştır. Ayrıca 1987 yılında Dubai'deki NCR Enstitüsü'nde bilgisayar programcılığı eğitimini tamamladıktan sonra 1993 yılında Beyrut Arap Üniversitesi'nden hukuk alanında ikinci lisans ve 2008 yılında Dubai'deki Birmingham Üniversitesi'nden Eğitim Yönetimi ve Politikası alanında yüksek lisans diplomasını almıştır. Meslek hayatının başında bir dönem bankacı olarak çalışan Yûnus, daha sonra öğretmenliğe geçiş yaparak yabancılara Arapça, Araplara da İngilizce dersleri vermiştir. Emirlik Yazarlar ve Edebiyatçılar Birliği, Arap Yazarlar ve Edebiyatçılar Birliği, Emirlik Kadın Yazarlar Birliği ve Hukukçular Derneği üyesi olan¹¹ yazarın kaleme aldığı romanları kronolojik olarak şu şekildedir:

Melâike ve Şeyâtîn (1990), *Le'allehû ente* (2010), *Hattâ âhiri's-şehr-hikâyâtu yenâyir* (2015), *'Azâb* (1987), *İğtiyâlu unsâ* (1988), *Tarîk ile'l-hayât* (1989), *Hecîr* (1993), *Rucûle ğayru mu'lene* (2000), *Mâzâ lev mâte zillî* (2004) ve *'Alâka hatira* (2006).

Yûnus, ilk romanı *Melâike ve Şeyâtîn* ile başka ülkelere gitmek zorunda kalarak yabancılaşma sürecine sokulan Arap bir aile üzerinden doğu-batı ilişkisini anlatmaktadır.¹² Dünyanın dört bir yanındaki Arap mültecilerin maruz kaldığı zorlu yaşam koşulları üzerinden toplumsal ilişkilerin kopuş sürecini ortaya koymaktadır. Romandaki kadın kahraman, maruz kaldığı birçok baskıya rağmen saygın bir doğulu kız olarak onurunu korumayı başarır. Erkek kardeşi ise uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele eden kız kardeşini ve onun şerefini elinden almaya çalışan doktoru öldürür.¹³

Roman, Doğu'dan Batı'ya sürgün edilen bir ailenin kızının otobiyografisi olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte romanda genç kıza yalnızca anılardan, günlüklerden ve hatta bir otobiyografi olmaktan uzaklaştıran zengin bir hayal gücü dikkat çekmektedir.

Roman, Arapların Batı'ya gitme fikrine karşı olumsuz bir tutum sergileyerek Arap bireyinin onurunu, yaşamını ve geleneklerini koruyabilmesi için kendi topraklarında kalmasının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, göç kavramı ve bunun getirdiği olumsuz etkiler üzerinden farklı bir bakış açısı sunarak Doğu ile Batı'nın buluşmasını da ele

¹¹ (Çevrimiçi) <https://kataranovels.com/novelist/D8A8D8A7D8B3D985D8A9-D98AD988D986D8B3/>, 21.09.2024.

¹² (Çevrimiçi) <https://www.marefa.org/D8A8D8A7D8B3D985D8A9-D98AD988D986D8B3#:~:text=D8B1D988D8A7D98AD8A920D985>, 23.11.2024.

¹³ Heyâ Nâsır eş-Şehvânî, "Sûratu'r-racul fi'l-mutehayyili'n-neseviyyi fi'r-rivâyeti'l-Halîc", Câmî'atu'l-Katar Kulliyeti'l-'âdâb ve'l-funûn kısmu'l-lugati'l-'Arabîyye Yüksek Lisans Tezi, 2013-2014, s.46.

almaktadır. Romanda İngiliz şair Kipling'in "Doğu Doğu'dur, Batı Batı'dır ve bu ikisi asla buluşmayacaktır." ifadesi ile Edîb Ferhat'ın bu iki dünyanın bir araya gelebileceğine dair düşüncesi arasında bir denge kurmak için iki farklı düşünce bir araya getirilmiştir.¹⁴

Le'allahû ente'de Meryem ile Hilal arasında yaşanan, itiraf edilemeyen çağdaş bir aşk hikâyesi ele alınmaktadır. Yazar romanda, toplumsal baskının kadının aşkını yalnızca sevgilisine değil kendisine bile itiraf edememesine neden olduğunu vurgulamaktadır. Bu baskı, zamanla Meryem'de kalıcı bir korkuya dönüşmeye başlar. Hilal ile mektuplaşması bile ne kendini affedebileceği ne de suçluluk duygusundan kurtulabileceği bir suç haline dönüşmüştür. Eğer bu ilişkiyi tamamen sonlandırmazsa hem kendisini hem de Hilal'i tehlikeye atacaktır. Hilal, Meryem'e yazdığı mektuplarla ona olan derin sevgisini ve yoğun duygularını ifade eder. Meryem'i sevgisiyle etkilemeye ve aşkını itiraf etmesi için cesaretlendirmeye çalışır. Ancak Meryem, kendisinin bir kadın, Hilal'in ise bir erkek olduğunu belirterek aşkını dile getirmenin ailesinin kalbini kırma riskini taşıdığını ve güvenlerini zedeleyemeyeceğini dile getirir...

Meryem, düğün gecesinde acı içinde hayatını kaybederken Hilal de o gece havaalanından oraya dönerken geçirdiği bir trafik kazasında hayatını yitirir.¹⁵

1.2.Sâra el-Cervân el-Ka'bî (1969-)

1969 yılında Ac mân'da dünyaya gelen hikâye ve roman yazarı el-Kâ'bî'nin romanının mukaddimesinde belirttiğine göre, gerçek adı Hissa bintu Halef b. Cemî' Ahmed el-Cervân el-Ka'bî'dir. Körfez Savaşı sırasında orduya katılan yazarın, *Zehratu'l-Halîc* dergisinde *Yevmiyyâtu Mucennede* (Acemi Erin Günlüğü) başlıklı yazısı yayımlanmıştır. Yazar, 1992 yılında yayımladığı ilk romanı *Şecenu binti'l-kaderi'l-hazîn* ile BAE'de roman yazan ikinci kadın olmuştur. Bu romanını ise 2008 yılında Beyrut'taki *Dâru'l-edeb* tarafından yayımlanan *Turûs ilâ mevlâye's-Sultân* adlı romanı takip etmiştir. Bu romanlar dışında *Resâi'l ile's-Sultân* (2003), *Bintu Nârenci't-turunc* (2010) '*Azrâ*' ve *Velî ve Sâhir* (2011) ve *Se'usemmînî sa'âdeten* (2018) adlı romanları kaleme alan yazarın *Eykûnetu'l-hulm* adlı hikâye koleksiyonu da bulunmaktadır.¹⁶ Bu hikâye koleksiyonu onun

¹⁴ Faysal, a.g.e., s.35.

¹⁵ Rahâb el-Kilânî, Kadâyâ ve şevâğil kırâât fi's-serdi'l-İmârâtî, Şârîka, Dâiratu's-sekâfe, 2018, s.138-139; Can, a.g.e., s.37.

¹⁶ Ali Muhammed Râşid, el-Kıssa ve'r-rivâye ve edebu'l-etfâl fi Devleti'l-İmârâtî'l-'Arabîyyeti'l-Muttehide-medhal tevsikî, Resû'l-Hayme, Merkezu'd-Dirâsât ve'l-vesâik, 2009, s.103; eş-Şehvânî, a.g.e., s.109; Can, a.g.e.,s.25-26-27; (Çevrimiçi) <https://kataranovels.com/novelist/D8B3D8A7D8B1D8A9-D8A7D984D8ACD8B1D988D8A7D986-D8A7D984D983D8B9D8A8D98A/> , 02.04.2023.

2003 yılında en iyi Emirlik kitap ödülünü almasını sağlamıştır. Ayrıca, 2012 yılında ‘Azrâ’ ve *Veli ve Sâhir* romanıyla en iyi ‘Uveys roman ödülünü almıştır.¹⁷

Yazarın *Şecenu binti’l-kaderi’l-hazîn* romanına bakıldığında feminist bir yaklaşım olarak kabul edilebilecek bu romanın erkeğin kadın karşısındaki baskınlığına karşı başlatılan bir protesto niteliğinde olduğu görülmektedir. Romanın başkahramanı olan Ayşe, öğrenci olmasına rağmen babası tarafından hovardalığıyla tanınan zengin bir adamla evlenmeye zorlanır. Babası kızının yaşının küçüklüğünü, eğitime devam etmek isteyip evlenmek istememesini önemsemeyen onu evlendirir. Ancak evlendikten sonra yaşadığı sıkıntıların ardından boşanır. Bu sefer de babasının onu iki karısı olan bir adamla evlenmeye zorlamasıyla karşı karşıya kalır. Nihâyetinde kuma olarak giden Ayşe, iki kadının kötü muamelelerinden dolayı bu kocasından da boşanmak durumunda kalır. Ailesi tarafından bir utanç olarak görülen bu durumun akabinde babası Ayşe’yi eve hapseder. Ancak Ayşe evden kaçmanın bir yolunu bularak Bahreyn’e gider. Adını da “Şecen” olarak değiştirir. Babası ve erkek kardeşi onun peşine düşerler ve onu beyin tümörü nedeniyle hastanede yatarken bulurlar. Orada kardeşi, Ayşe’yi bıçaklar fakat Ayşe kardeşini korumak için bıçakta kendi parmak izini bırakır. İntihar süsü verdiği bu davranışıyla ne olursa olsun erkek egemenliğini ve kurban olmayı kabul ettiğini gösterir.¹⁸

Turûs ilâ mevlâye’s-Sultân adlı romanında, soylu ve tanınmış bir Körfez kabilesinin soyundan gelen bir ailenin hayat hikâyesi anlatılmaktadır. İngiliz mandası sırasında Umman Sultanlığı’na göç eden baba Cuma b. ‘Atîc daha sonra ailesiyle birlikte yerleşmek üzere Ac mân Emirliğine geri dönüş yapar. Romanda XX. yüzyılın ortalarında ticaretin gelişip kalkınması ve petrolün ortaya çıkış süreci anlatılmaktadır.¹⁹

Özellikle *Turûs Mevlâye’s-Sultân* metni, anlatım ve üslup açısından oldukça karmaşık bir yapıdadır. Ayrıca yazar, tarihi verileri kullanarak bu metnin bir kültürel miras izlenimi oluşturmasını sağlamaktadır. Romanda, Arap Körfezi bölgesinde XX. yüzyılın başlarından itibaren sonraki on yılları da kapsayarak bölgenin İngiliz mandasından bağımsızlık kazanmasına kadar geçen süre ve sonrasında modern BAE devletinin kuruluşunun ilk yılları ele alınmaktadır. Körfez vatandaşı olmayanlara veya yabancı Arap

¹⁷

(Çevrimiçi)

<https://kataranovels.com/novelist/D8B3D8A7D8B1D8A9-D8A7D984D8ACD8B1D988D8A7D986-D8A7D984D983D8B9D8A8D98A/> , 02.04.2023.

¹⁸ Can, a.g.e., s.25-26.

¹⁹ Râşid, a.g.e., s.103; eş-Şehvânî, a.g.e., s.109.

olan aşk etrafında şekillenen duygusal (romantik) ilişki olduğu romanda yazar, bazı gerçekçi tasvirler ve hikâye anlatımı arasında gidip gelir.²⁵

Bedriyye'ye âşık olan İsa'nın seyahatleri ve işleri o ilişkiyi koparamaz. Ancak İngiltere'deki ilişki ve iş, bu bağı aniden sona erdirir. Müslüman bir adamın kızıyla evlenir. Uzun yıllar boyunca ne Bedriyye bir mektup gönderir ne de İsa ülkesini ziyaret eder. Aksine evlenip çocuk sahibi olur ve çocukları büyütür. Geri dönmeye karar verip uçakta Bedriyye'nin vefat haberini okuyana kadar içinde derin bir özlem taşır.

Yazar, altmışlı ve yetmişli yılların başında Şârîka'da yaşayan hayali bir topluluk tasarlamış ve o toplumu kendine özgü bir yön ve hareketle temsil etmiştir. Zamanın bütün değişimleri, hayatı, varlığı ve kaderi için ailesinin, geleneklerinin ve toplumun zorluklarıyla başa çıkan, sevgilisine sadakat besleyen âşık BAE kızının örneğini ele almıştır.²⁶

Şâri'u'l-muhâkim romanında, büyüyüp hayalleri gelenek ve gerçeklik engeline takılan dört kız arkadaşın hikâyesi anlatılmaktadır. Her biri, hayalleri ne kadar farklı olursa olsun, hayata bakış açısı ne kadar değişirse değişsin, katı gelenek ve görenekleriyle herkesi gölgeleyen ortak bir çatı altında birleşir.²⁷

Romanda olaylar, Selva'nın kızını evlendirdikten sonra hasta ve sakat olan kocası Matar'la baş başa kalmasıyla başlar. Kızının evlenip evden gitmesinden dolayı üzgün olan Selva, altmışlı yılların sonlarında ikamet ettiği “Şâri'u'l-muhâkim” mahallesinde yaşadıklarını anımsar. Anıları, babasının yanında çalışan Ummanlı Saif'e duyduğu aşkın ve arkadaşlarının diğer genç erkeklere olan aşk hikâyelerinin etrafında şekillenir. Zehra, Selva'nın babasının şoförü Abdurrahman'a, Mûza, Iraklı Velid'e ve Şeyha da Mısırlı Salâh'a karşı sevgi beslemektedir. Selva, lisede okumakta olan BAE kızları ile BAE vatandaşı olmayan dört gencin farklı sonlarla noktalanmış aşk hikâyelerini anlatmaktadır.²⁸

Ummanlı Saif'i görüp ona âşık olan Selva, sonrasında ona duygularını açar. Saif de Selva'nın babasının yanında çalışmayı bırakıp kızıyla evlenmesini kabul etmesi için durumunu ve konumunu geliştirmek üzere orduya katılır. Ancak Selva, Saif subay olarak mezun olsa da olmasa da onun seviyesi ailesinin seviyesine çıkmayacağı için ailesinin onu kabul etmeyeceğine kanaat getirerek evlenmelerinin imkânsız olduğunu anlar. Bu sebeple

²⁵ Abdullah Halife, Tecârib rivâiyye.. mine'l-Halîc ve'l-Cezîrati'l-'Arabiyye, el-Cîze, Vekâletu's-sahâfeti'l-'Arabiyye, 2016, s.111.

²⁶ Rasûl, a.g.e., s.59.

²⁷ el-Kilânî, a.g.e., s.149-150.

²⁸ Faysal, a.g.e., s.133.

evden kaçıp Saif ile evlenir ve beraber Umman'a giderler. Ancak annesi ve erkek kardeşi onu bulup kocasından boşanmaya, kürtaj yaptırmaya ve daha sonra da daha önce evlenmiş olan Matar ile evlenmeye mecbur bırakırlar. Bu evlilikten el-'Anûd adını verdiği bir kızı olur ve kocası felç geçirip yatalak kaldıktan sonra ona bakarak hayatını sürdürür.

Selva'nın babasının şoförlüğünü yapan Abdurrahman'ı seven Zehra, aşkında kararsızdır. Bazen onu sevdiğini hissederken bazen de onunla evlenmesi için mezhebini değiştirmesi gerektiğini düşünür. Ancak fazla uzun sürmeyen bu kararsızlığın sonunda kuzeniyle evlenir ve birlikte Bahreyn'e giderler.

Hiç görüşmediği yakışıklı Iraklı genç Velid'e âşık olan Mûza, Velid ile aşk ya da başka bir şey hakkında hiçbir şey konuşmamıştır. Velid bisikletine binip caddede dolaşır ve kendisi hakkında hiçbir şey bilmemelerine rağmen kızların ilgisini çeker. Mûza'nın sevgisi, kuzeni Suud ile evlenmesiyle son bulur. Suud, ailesinin ve Mûza'nın haberi olmadan evlenir. Mûza, eşini kendisinden uzaklaştıran bir şeyler olduğunu hissederek ve sonra gerçeği öğrenir ancak her şey için geç kalmıştır.

Kuzeniyle nişanlı olmasına rağmen Mısırlı Salah'ı seven Şeyha, Salah'a karşı beslediği aşkı babasına söyler. Fakat babası onunla evlenmesine müsaade etmez. O, bu konuda ısrar eder. Babası da rezil olma endişesiyle evlenmesini kabul etmek zorunda kalır. Ancak onu evlatlıktan da reddeder ve aileye, evlendikten sonra onunla iletişim kurmamalarını şart koşar. Şeyha aşkını kazanırken ailesini kaybeder.²⁹

Ailesiyle birlikte el-Muhâkim caddesinde yaşayan Abdülaziz, zalim bir babanın oğludur. Babası tarafından dayak ve aşağılanmaya maruz kalmaktadır. O da bütün bunlardan kurtulmak için Selva'nın evine sığınır. Selva ve annesi ona destek olup acısını hafifletirler. Abdülaziz, babasının zulmüne daha fazla dayanamayıp evden kaçır. Selva, Abdülaziz ile anılarını paylaştıktan sonra tanışmıştır. Kendisi, eskiden beri Selva'ya duyduğu aşkı itiraf eden kıdemli bir subaydır.

1960'ların sonlarında ergenlik dönemindeki BAE kızlarının, ülke dışındaki erkekleri sevmeye ve evlenme arzularını ele alan bir özet niteliğinde olan roman, kız ailelerinin ve kızların kendi bakış açılarından aktarılmaktadır.³⁰

²⁹ A.e., s.134.

³⁰ A.e., s.135.

1.4.Meryem el-Ğaffî (1970-)

Hukuk alanından mezun olan el-Ğaffî yüksek lisansını kamu hukuku alanında yapmış ve Uluslararası avukatlık diploması almıştır.³¹ 12 yıl Adalet Bakanlığı ve devlet mahkemelerinde araştırmacı, hukuk uzmanı ve dava yöneticisi olarak çalışmıştır.³² Yazar, beş roman kaleme almıştır. Bunlar: *Tavî Bahîta*, *Bintu'l-matar*, *Nidâu'l-emâkin-hazîne*, *Eyyâmü'z-Zeğānûtu* ve *Ğâfetu'l-'azbe*.³³

Yazar, 2007 yılında yayımlanan ilk romanı *Tavî Bahîta*'da Arap toplumlarının hafızasına yer etmiş, eski gelenek ve göreneklerin etkisiyle mazlum duruma düşen kadını ele almaktadır.³⁴ Petrolün bulunmasından önceki toplumsal yaşamı anlatan tarihi bir roman niteliğinde değerlendirilebilecek³⁵ romanda, annesi el-Yaziye'nin vefatının ardından bebek 'Ubeyd'i büyütme görevi kendine gören kadın kahraman Bahîta'nın etrafında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Petrolün keşfinden önceki dönemde, ailenin çöl kumlarında mera ve barmak arayışı sırasında Bahîta, çocuğuyla birlikte sanki kendi oğluymuş gibi köşeye çekilir ve ailesinin gözünden kaybolur. Tesadüfen Bahîta'nın kıyafetlerinde süt lekeleri olduğunu fark eden halası Tarîfe, onun zina yaptığını düşünür ve durumu araştırmak yerine gördüklerini anlatmak üzere kardeşinin yanına (Bahîta'nın babasına) gider. Babası, o dönemin toplumsal normlarına uygun olarak utancı ortadan kaldırmak adına, durumu doğrulamadan ve kimseye haber vermeden hançerini çekip kızını bıçaklayarak kuyuya atar. Kapalı kuyunun yanından tesadüfen bir bal toplayıcısı geçer. Kuyunun karanlık derinliklerinde, kanlar içinde yatan Bahîta'nın inlemelerini işitir. Onu iyileştirmesi ve yeniden hayata döndürmesi için bir kadına götürür. Ardından, kaderin bir oyunu olarak Bahîta'nın annesi, Bahîta'yı tedavi eden kadının yanına, hastalığına çare aramak için kız kardeşi Şemâ'yı getirir ve sonrasında Bahîta ailesine döner.³⁶

İkinci romanı *Bintu'l-matar*'da yazar, anne ve babasını kaybeden sonrasında kendisini zengin ve orta yaşlı bir adamla evlendiren dul üvey annesi Nûra ile birlikte yaşayan Latîfe'nin hikâyesini ele almaktadır. Latîfe, henüz 15 yaşındayken kocasını kaybeder. Kocasının vefatının ardından zorlu bir döneme girer. Mirastan yoksun bırakılır

³¹ (Çevrimiçi) <https://manhom.com/D8B4D8AED8B5D98AD8A7D8AA/D985D8B1D98AD985-D8A7D984D8BA D981D984D98A/>, 21.09.2024.

³² Faysal, a.g.e., s.42.

³³ (Çevrimiçi) <https://altibrah.ae/books/author/3112/1>, 21.11.2024.

³⁴ Ali Kamil eş-Şerîf, "er-Rivâyetü'n-neseviyyetu'l-İmârâtiyye fi dav'in-nakdi'n-nesevî (Meryem el-Ğaffî un-mûzecen)", Mecelletu Câmî'ati'ş-Şârîka li'l-'ulûmi'l-insâniyye ve'l-ictimâ'iyye, C.14, S.2, 2017, s.444.

³⁵ Faysal, a.g.e., s.42.

³⁶ eş-Şerîf, a.g.m., s.431.

ve kocasının ailesi tarafından namusuna dair şüpheler beslenir. Yaşadığı acı ve ıstırapları geride bırakabilmek için bir hayat arkadaşıyla evlenir.³⁷

Bintu'l-matar romanı, toplumsal bir meseleyi ele alarak eşit olmayan evliliklerde kadınların yaşadığı deneyimleri ortaya koymaktadır. Bu durum, kadında duygusal bir boşluk ve psikolojik bir baskı yaratmakta; bu da onu eşit bir partner arayışına itmektedir. Seçim özgürlüğü bulunmayan Latife, en az iki eşit taraf arasında insani bir ilişki kurma hakkından mahrum bırakılarak bu tür muamelelerin kurbanı olmuştur.³⁸

Yazar, romanında kadınların toplumsal engeller ve kısıtlamalar karşısında boyun eğmelerini eleştirmiştir. Ancak tüm zorluklara rağmen eğitimine devam etme kararlılığı gösteren Latife'nin azmi sayesinde bu sorun aşılmıştır.³⁹

Romandaki diğer temalar arasında kadının eğitim hakkı aracılığıyla kaybolan kimliğini kanıtlama çabası dikkat çekmektedir. Latife, üvey annesi Nûra ve kocasının baskısından kurtulmak için yaşlı bir adamla evlenmeyi isteksizce kabul etmek zorunda kalmıştır. Eşinin ailesinin uyguladığı psikolojik baskı, onun eğitimini tamamlamasını engellemiştir. Sürekli eğitim hayalleri kuran Latife, bu durumu şu şekilde dile getirir:

*"Hayalim eğitimimi tamamlamak. Babama (Allah rahmet eylesin) bunun sözünü verdim. Öğretmenlerimin çoğu da geleceğimin parlak olacağını ve başarılı bir doktor olacağımı öngörüyor."*⁴⁰

Aynı romanda el-Ğaffi, bazı kadınların eğitimin onlara bir yarar sağlamayacağı ve nihayetinde kaderlerinin evlilik ve evde kalmakla sınırlı olduğu inancını benimsediklerini belirterek önemli bir noktaya vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, Ummu Râşid, Latife'ye şunları söylemiştir:

*"Okulunu ve öğretmenlerinin öngörülerini bırak. Eğitimin kadınlara ne faydası var? Evlilik her şeyden önemli."*⁴¹

Üçüncü romanı *Nidâu'l-emâkin-hazîne*'de, kadın kahraman Sâre, kocası Musbih'in iki yılı aşkın bir süre evden uzak kalmasıyla zor bir gerçekle yüzleşmek zorunda kalır. Musbih, Sâre'yi terk ederek bir dini gruba katıldıktan sonra, Sâre iki çocuğu, Hamdan ve Hazîne'yi tek başına büyütme zorunda kalır. Bu durum, Sâre'nin psikolojik olarak

³⁷ A.y.

³⁸ A.e., s.430.

³⁹ A.e., s.444.

⁴⁰ A.e., s.436.

⁴¹ A.y.

zorlanmasına yol açar. Kocasının yokluğunda Sâre'nin kendisini aldattığını düşünmesi üzerindeki baskıyı artırır. Sonunda, Musbih aklını başına alarak ailesinin yanına dönmeye karar verir.⁴²

Yazar, bu romanında *Tavî Bahîta*'daki kahraman Bahîta'nın yaşadığı olaylara benzer bir şekilde, "kadına yönelik şüphe ve ihanet ile erkeğin sorumsuzluğu" temaları üzerinden aşılamayan kadın sorunlarına yeniden vurgu yapmaktadır. Ancak yalnızca kadın meselelerine odaklanmakla kalmamış, aynı zamanda toplum, düşünce ve din konularının iç içe geçtiği bir bağlamda, günümüzde kadın yazarlığının sadece bireysel bir çalışmadan ibaret olmadığını düşünerek siyaset ve vatan meselelerine de ilgi göstermiştir. Yazarın ele aldığı konular arasında, toplumda dinler arasında barış içerisinde bir arada yaşamayı reddeden, tavizsizliğe dayanan dinî aşırılık meselesi de bulunmaktadır. Bu durum, eğitilmiş ve bilinçli bir kadın olan Sâre vesilesiyle net bir şekilde görülmektedir. Nitekim aşırı grupların uyguladığı her türlü şiddeti kınayıp şöyle der:

*"Üç dinin özü aynıdır. Hepsi barış içinde bir arada yaşamaya, sevgiye, barışa çağırır ve hepsi Tanrı'ya çağırır. Bir şairin söylediği en güzel söz Lebîd b. Rebî'a'nın sözüdür: Allah'tan başka her şey batıldır."*⁴³

Dördüncü romanı *Eyyâmu'z-Zeğânût*'ta olaylar petrol öncesine kadar uzanmaktadır. Mûza, son günlerini yaşayan acımasız ninesi San'â'ya bakmaktadır. Ninesinin ölümünden kısa bir süre önce, 65 yıl veya daha uzun bir zaman saklanan bir sırrını öğrenir. Bu sır, Mûza ve ailesi umre yapmak için Mekke'ye gittiğinde Ummu Halid adında bir kadınla tanıştıklarında çözülür. Bu kadın, ninenin kurbanlarından biri olup ona Mûza ailesinden kurtulmak için yaptığı hile ile entrikaların detaylarını ve iki kızı bir köle tüccarına sattıktan sonra yaşadığı kaçış ve kayboluş serüvenini anlattığı Ummu Hâlid'dir.⁴⁴

Romanda kadınların karşılaştığı sorunlar, kölelik ve çalınan özgürlükler aracılığıyla açıkça görülmektedir. Yazar, kölelik konusunu halkların bildiği tarihi bir giriş olarak sunmuştur. Köleliğin günümüzde, ev hizmetçileri üzerinden yeniden ortaya çıktığını öne sürmektedir:

"Maalesef bazılarımız ev hizmetçilerine köle muamelesi yapıyoruz, sanki onları kullanıp aylık bir meblağ ödeyerek onlara sahip oluyoruz ve sorun şu ki; bazı ülkelerde çalışmak üzere getirilen çok sayıda genç kız var ve pis işlerde çalışmaya zorlanıyorlar."

⁴² A.e., s.432.

⁴³ A.e., s.437.

⁴⁴ A.e., s.432.

Romanda işlenen bir diğer tema olarak karşımıza yeni doğan bebeğin cinsiyeti ile ilgili olarak erkeklerin kadınlara tercih edilmesi sorunu çıkmaktadır. Arap toplumlarında erkek çocuk doğurmanın büyük bir nimet olduğu algısı kadınların zihnine yerleşmiştir. Yazar, burada erkekleri kadınlara tercih etme meselesinden daha ciddi bir şeye işaret etmektedir. Nitekim romanda erkeğe dönüşüm meselesi ve bu çerçevede kendisine erkek kıyafetleri giydirmeye devam eden annesini memnun etmek için cinsiyetini değiştiren Fattûm karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, annesinin hatasını tasvip etmeyen San'a'nın içini acıtır ve şunları söyler:

“Futtaym ‘ın kaybından annem sorumludur. Her zaman bir erkek çocuk istiyordu. Futtaym ikinci kız olarak doğunca, ona erkek kıyafetleri giydirdi. Karşısında “Keşke kız doğsaydın.” diye tekrarlardı. Bunu en içten şekilde diler hale geldi. Günler geçtikçe kadın olmadığı kanaatine varır. Okulun en ünlü erkek Fatmalarından biri olan Leyla onunla arkadaş oldu ve her biri diğerini tamamlıyordu.”⁴⁵

eİ-Ğaffi, romanları aracılığıyla bastırılmış kadın benliğinin özelliklerine ışık tutan bir dizi kadın sorunlarını ortaya koymakla yetinmeyip bu sorunlara pek çok çözüm sunmuştur. Aynı zamanda Arap kadınlarının yaşamını etkileyen gizli uygulamaları da açığa çıkarmıştır. Bu süreçte, kadınların sürekli karşılaştığı sorunları ele alan insani bir edebiyat ortaya çıkmıştır.⁴⁶

2023 yılında yayımlanan son romanı *Ğâfetu’l-‘azbe*; çöl dünyasını ve eski çağlarda çöl halkının mallarını hırsızlardan koruma konusundaki hassasiyetlerini ele alırken aynı zamanda kuraklığın zorluklarıyla yüzleşmek, yaşamları için yeterli suyu sağlamak ve deve ile koyunlarını otlatmak için gösterdikleri mücadeleyi kutlayan, iç içe geçmiş olaylarla dolu bir insan hikâyesi oluşturmaktadır.⁴⁷

1.5.Sâliha ‘Ubeyd Ğâbiş (1960-)

Ğâbiş, lisans eğitimini 1987 yılında BAE Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde İslami Araştırmalar ve Arap Dili alanında, yüksek lisans eğitimini ise 1999 yılında Kahire Üniversitesi Dâru’l-‘Ulûm Fakültesi’nde almıştır. Arap Yazarlar Birliği, Emirlik Yazarlar ve Edebiyatçılar Birliği ile Emirlik Kadın Yazarlar Birliği üyesi olan Ğâbiş, matematik ve

⁴⁵ A.e., s.437-438.

⁴⁶ eş-Şerif, a.g.m., s.427.

⁴⁷ (Çevrimiçi) <https://www.aletihad.ae/news/D8ABD982D8A7D981D8A9/4455159/-D8BAD8A7D981D8A9-D8A7D984D8B9D8B0D8A8D8A9---D8B3D8B1D8AF-D98AD8ADD8AAD981D98A-D8A8D8B9D988D8A7D984D985-D8A7D984D8B5D8ADD8B1D8A7D8A1> , 30.11.2024.

Arapça öğretmeni olarak çalışmış, Şârîka'daki kadın kulüplerinde kültür işleri departmanına başkanlık etmiş ve ardından Şârîka'daki Yüksek Aile Konseyi genel sekreterliği görevini üstlenmiştir. Şu anda Şârîka Yüksek Aile Konseyi'nde kültür danışmanı olarak görev yapmakta ve Yüksek Aile Konseyi'nin yayımladığı *Meramî* dergisinin editörlüğünü yürütmektedir.⁴⁸ *Râihatu'z-zencebîl* ve *Varaku'z-zikrayât* adlı iki roman yayımlamıştır. Ayrıca *fî İntizâri's-şems*, *el-Merâyâ leysset hiye* ve *el-Ân 'araftu* gibi çeşitli şiir koleksiyonları ve hikâye ile tiyatro alanında da eserleri bulunmaktadır. Bunlar: *Nidâ' min hunâke*, *Rihletu Buseyne* ve *el-Mer'etu ve's-sulta*'dır.⁴⁹

Râihatu'z-zencebîl romanının ilk sayfalarından itibaren, yükseköğrenim görmüş bir BAE kadını olan 'Alyâ Ahmed el-Ğâfi'nin karakteri ön plana çıkmaktadır. Alya, Dubai ve Şârîka'daki iş kadınlardan biridir. Kırk yaşına yaklaşan 'Alyâ, varlıklı bir ailede yaşamaktadır. Babası Ahmed el-Ğâfi, Şârîka'nın el-Hîra bölgesinde doğmuş bir balıkçı olup hayatı boyunca toplumsal bir zafer elde etmek için mücadele etmiştir.⁵⁰

Ekonomi doktoru olan 'Alyâ, muhafazakâr bir toplumda büyümüştür. Sevgilisi tarafından terk edilen her eğitilmiş, kültürlü ve güçlü Doğulu kadın gibi o da zorluklarla ve birçok yenilgiyle karşı karşıya kalmıştır. Sevgilisinden daha yüksek bir statüye sahiptir ve başkaları onun bu konumundan yararlanmak için onun gözüne girmeye çalışırlar. Herkes ona saygı gösterir. O çok değerli ve elde edilmesi zor biridir. Kimse ona yaklaşmamalıdır çünkü kimse ona layık değildir.⁵¹

Bir zamanlar çok değer verdiği sevgilisi onu terk ettiğinde, çölün ortasında sonsuzluğa uzanan gecenin karanlığında, sokakların tehlikelerinden korkarak nefes nefese kaderiyle yüzleşir. Yağmurda tek başına ona doğru yürümeyi göze alarak koştuğu tanıdık yol; kendisine güvendiği kişinin ihanetine tank olduğu ve o güvendiği kişinin onu karanlıkta kaderiyle baş başa bıraktığı ıssız ve korkutucu bir yer haline dönüşür.⁵²

Gazetede 'Alyâ'nın bir trafik kazası geçirdiğine dair bir haber yayımlanır. Ancak bu bilgi yanlıştır ve basın, iş kadını 'Alyâ hakkında asılsız bir iddiada bulunmuştur. Gerçekte,

⁴⁸ (Çevrimiçi) <https://www.albayan.ae/culture-art/interviews/2023-12-04-1.4776969>, 21.09.2024;
<https://altibrah.ae/author/1812>, 21.09.2024.

⁴⁹ (Çevrimiçi) <https://www.albayan.ae/culture-art/interviews/2023-12-04-1.4776969>, 21.09.2024;
<https://altibrah.ae/author/1812>, 21.09.2024.

⁵⁰ Rasûl, a.g.e., s.41.

⁵¹ el-Kılânî, a.g.e., s.125.

⁵² A.e., s.127.

‘Alyâ yağmurda yürürken soğuk algınlığına yakalanmış ve bu nedenle günlerce yatmak zorunda kalmıştır.⁵³

Yazar, ‘Alyâ vasıtasıyla, birtakım sosyo-ekonomik ve duygusal konular üzerinden değerlerin uğradığı erozyonu ve toplumu saran materyalizmi ele almaktadır.⁵⁴

Yazarın son romanı *Varaku’z-zikrayât* 2023 yılında yayımlanmıştır.⁵⁵ Romanda, anlatıcının veya kahramanın yaşı göz önünde bulundurularak dinî ve kültürel kavramlarla varoluş, insan, benlik ve korku üzerine sorular yöneltilmektedir. İç ve dış unsurlarıyla geriye dönüş tekniğine başvurulmuş romanda Âmine, ayrıldığı iş adamı kocasına (Said) dair hatıralarla yaşamaktadır. Kızlarının düğün gecesi karşılaşmalar ve adam onun eve yalnız dönmesini istemez. Sorularla başlayan roman, Âmine’nin kendisini bekleyerek kendisine dönmek isteyen kocasının varlığını görmezden gelip evine dönmesiyle sona ermektedir.⁵⁶

1.6.Fâtıma Sultân el-Mezrû‘î

1978 yılında doğan el-Mezrû‘î, BAE Üniversitesi Tarih ve Arkeoloji alanında lisans diploması almıştır. Yerel ve Arap dergileri ile gazetelerde birçok makalesi yayımlanmıştır. Yazmaya 17 yaşında başlayan yazar, Emirlik Yazarlar Birliği üyesidir. Yazma yeteneğinin gelişiminde, çocukluğunda büyükannesinin anlattığı hikâyeler ve efsaneler önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, Çehov, Borges ve Necîb Mahfûz gibi büyük yazarların eserlerini okuyarak da ilham almıştır. Edebiyat kariyerine kısa hikâyeler yazarak başlayan yazar, zamanla bu hikâyelerin düşüncelerini yeterince yansıtamadığını fark ederek iletmek istediği fikirleri daha derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde ifade etme fırsatı sunmasından dolayı romana yönelir. Çeşitli alanlarda birçok ödül kazanan yazar, Sanat ve Edebiyat alanında Emirlik Kadın Ödülü de almıştır.⁵⁷

el-Mezrû‘î, 2009 yılında *Zâviye hâdde* romanını yayımlamıştır. İstismar ve cinsiyet ayrımcılığı sorunlarıyla mücadele eden bir kızın hikâyesini konu alan romanda⁵⁸ kahraman, eski evinin garajındaki bir delikten bilinmeyen bir dünyaya bakar. Erkek çocuklar dışarıda özgürce mutlu bir şekilde oynarlarken annesi, onun okul dışında dışarı

⁵³ Rasûl, a.g.e., s.42.

⁵⁴ Can, a.g.e., s.34.

⁵⁵ (Çevrimiçi) <https://altibrah.ae/book/36009> , 25.11.2024.

⁵⁶ (Çevrimiçi) <https://www.alarab.co.uk/D988D8B1D982-D8A7D984D8B0D983D8B1D98AD8A7D8AA-D984D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AAD98AD8A9-D8B5D8A7D984D8ADD8A9-D8BAD8A7D8A8D8B4-D981D984D8B3D981D8A9-D8A7D984D8AED988D981-D988D8A7D984D988D8ACD8B9?amp=> , 25.11.2024.

⁵⁷ Noura Saleh Aissa, “el-Bunyetu’s-serdiyye fi rivâyeti “Kemâini’l-‘atme” li’l-kâtibe Fâtıma el-Mezrû‘î”, *Mecelletu’l-âdâb*, S.146, 2023, s.54.

⁵⁸ Can, a.g.e., s.35.

çıkmasına izin vermez. O ve küçük kız kardeşleri, evin duvarları arasında hapsolmuş olmanın acısını yaşarlar. Kadınlığın bastırılmış dünyası ile erkekliğin özgür dünyası arasındaki farka atıfta bulunulan romanda duvar ve delik ikilisi, birden fazla intihar girişiminde bulunmuş, yalnız ve sarsılmış bir karakterin portresini ortaya koymaktadır. Fakat bu duvarlar bile onu kapının arkasında gizlenen o vahşi dünyadan korumaz. Annesi, bazen bu dünyanın garip ve acımasız bir yer olduğu gerekçesiyle bazen de adaletsiz geleneklerin baskısını uygulamak için onu bu dünyada tecavüze uğramaktan korumaya çalışır.⁵⁹

Yazar, 2012 yılında *Kemâinu'l-'atme* adlı romanını yayımlamıştır. Roman, kadınlarla ilgili toplumsal konuları ele almaktadır. el-Mezrû'î, kahramanı Sâre'yi temel alarak ataerkil toplumlarda kadınların çektiği acıları ve onlara uygulanan kısıtlamaları anlatmaktadır. Toplum onun arzularını, hırslarını veya duygularını umursamadan onun yaşam yolunu belirlemektedir. Roman, içerik olarak yenilikçi ufuklar ve vizyonlar taşımaktadır.

Yazar romanına kahramanı Sâre adlı bir kızla başlar. Sâre, karanlığın içinde yaşar ve bu karanlıkta aklına takılan her şeyi açığa çıkarmaya başlar. Bazen çocukluğundan, ailesinin ona olan sevgisinden, büyük hayallerinden bahseder, sonra birdenbire okuyucuyu karanlığa geri getirir ve karanlık nedeniyle anlatı döngüsel bir hal alır. Sonra anlatıcı, çocukluğundan bu karanlığa adım attığı zamana kadar hayatının pek çok dönemini hatırlamaya başlar. Kadim düşünceleri ve katı dini inançları benimseyen, baskı, adaletsizlik ve zorbalık dönemlerinden etkilenen, erkeğin kadın üzerindeki egemenliğiyle şekillenen bir ailede yetişmiştir. Bu ailede Sâre, küçük yaşlardan itibaren baskıyla ve özgürlükten yoksun bir ortamda büyümüştür. Babası ve erkek kardeşi, kendi isteklerini ona dayatarak hayatının yönünü belirlemesine neden olmuştur.⁶⁰

Romanın ana konusu, kadın meselesi etrafında şekillenmekte; evlilik, boşanma, ikinci bir kadınla evlenme veya eşler arasındaki ayrılık gibi temalar ile bunların sonuçları ele alınmaktadır.⁶¹

Bahsedilen yazarlar dışında birçok yazar bu alanda eser vermiştir. Bunlara bakıldığında:

2000 yılında yayımlanan *Hulmun kezurkati'l-bahr* romanıyla Umniyyât Sâlim (1971-) karşımıza çıkmaktadır. Romanda çocukluğu bir ada köyünün sahilinde ve çöl gibi açık

⁵⁹ el-Kilânî, a.g.e., s.129-130.

⁶⁰ Aissa, a.g.e., s.55.

⁶¹ A.e., s.66.

alanlarda oynayarak geçen bir kızın modern hayatın hüküm sürdüğü bir şehre taşınmasıyla orada yaşadığı yabancılaşma duygusu ele alınmıştır.⁶²

2003 yılında daha çok şiir alanında tanınan bir yazar olan Meysûn Sakr (1958-) *Rihâne* romanı yayımlanmıştır. Roman, ülkedeki köle sınıfını, özellikle saraylarda çalışan bireyler üzerinden yaşadıkları yabancılaşma olgusunu gözler önüne sermektedir. Romanın baş karakteri Rihâne, memleketini terk ederek efendisiyle birlikte Mısır'a gitmek zorunda kalan bir genç kadındır. İki çocuğunu da beraberinde götürme mecburiyetinde kalırken geride bıraktığı eşi durumu daha da zorlaştırmaktadır. Yıllarca uzakta kaldıktan sonra eşinin başkasıyla evlendiğini öğrenince, kocasının yalnızca kendisine ait olduğuna inandığı için ondan intikam almak ister. Romanda, Rihâne'nin bakış açısıyla saray yaşamı ve Mısır'ın Nâsır ile Sedat dönemlerinde Arap dünyasındaki önemli siyasi kaygıları betimlenmektedir.⁶³

Sakr'ın bu alanda kaleme aldığı bir diğer eser ise 2016 yılında yayımlanan *fi Femî lu'lu'e'tun* adlı romandır. Roman, halk şiiri ile eski ve yeni hikayelerin, şairlerin eserlerindeki öykülerin ve inci hakkında yazan önemli yazarların bir karışımı niteliğindedir. Bu eser, yedi yıllık araştırma, okuma ve düşünmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.⁶⁴

Basra Körfezi bölgesindeki, özellikle de BAE'deki incilerin tarihine değinmekle birlikte bir aşk hikâyesi olmanın ötesinde, aşkın derinliklerine inen zengin bir eserdir. Aynı zamanda, denizcilerin şiire olan tutkusunu da ortaya koymaktadır.

Tüm sosyal ve evlilik normlarına meydan okuyan cesur bir kadın Hindistan'a gider. Orada, tanınmış bir tüccar olsa da özlemini duyduğu kayıp aşkını yeniden aramaya koyulur.⁶⁵

2004 yılında Rahâb el-Kîlânî, (1977-) *Tesâ'ubu'l-enâmîl* romanını yayımlamıştır. Roman, annenin aniden ortadan kayboluşu ve akabinde ailenin bu durum karşısında yaşadığı şokla başlamaktadır. Kızı, ipuçları sayesinde içerisinde anneye ait mektupların ve

⁶² Can, a.g.e. s.30.

⁶³ Faysal, a.g.e., s.168; Can, a.g.e., s.30-31.

⁶⁴

(Çevrimiçi)

https://ar.wikipedia.org/wiki/D985D98AD8B3D988D986_D8A8D986D8AA_D8B5D982D8B1_D8A7D984D982D8A7D8B3D985D98A, 24.11.2024.

⁶⁵

(Çevrimiçi)

<https://www.alkhaleej.ae/2023-07-16/D981D98A-D981D985D98A-D984D8A4D984D8A4D8A9D8B1D988D8A7D98AD8A9-D985D983D8AAD988D8A8D8A9-D8A8D985D8A7D8A1-D8A7D984D8A8D8ADD8B1/D98AD988D985D98AD8A7D8AA-D8ABD982D8A7D981D98AD8A9/D8ABD982D8A7D981D8A9>, 24.11.2024.

yazıların olduğu annesinin kilitli kutusuna ulaşır. Bu kutu sayesinde annesi hakkında hiç bilmediği şeyleri öğrenir. Ancak romanının sonunda hâlâ anneye ulaşamaz.⁶⁶

2005 yılında Âmine el-Mensûrî, Fasîh Arapça ile yerel lehçeyi harmanlayarak yazdığı ‘*Aynâki yâ Hamde*’ adlı romanında romanın kahramanı Hamde’nin doğumundan yirmi beş yaşına gelene kadar yaşadığı belli başlı olayları anlatmaktadır.⁶⁷ Hamde’nin ailesi, kız çocuklarından sonra erkek çocuk hayali kurar. Ancak bebek kız olunca babası bunu ailesi için bir felaket olarak görür. Bebeğin erkek olduğunu iddia ederek ona Hamed ismi verir. Ancak sonrasında anne bir erkek çocuk doğurunca kızın adı Hamde’ye çevrilir.⁶⁸ Hamde, bunu öğrenir ve bu bilgi, onun asi bir kişilikle yetişmesine sebep olur.⁶⁹ Yazar, bireysel, kültürel ve toplumsal farkındalığın derinleşmesine katkıda bulunurken umutlarının ve acılarının, başarılarının ve başarısızlıklarının şekillenmesine katkıda bulunan hayatındaki önemli dönüm noktalarına odaklanmaktadır.⁷⁰

Bu romanda yazar karanlık olduğuna inandığı ve toplumun olgunluğa, teknoloji ve bilgi çağına girmesine rağmen bu konuyu konuşmaktan kaçındığı bir yönü aydınlatmaya çalışmaktadır. Her ne kadar yazar romanda kadın sorunlarına, kadınların özgürleşmesine, haklarının aranmasına adanmış gibi görünse de aynı zamanda insanın kendisini sürüden ayıramayacağına inanmaktadır. Çünkü hayat, geçmişteki ve gelecekteki bireylerle bağlantılıdır. Kişi, yalnızca grup içindeki varlığıyla anlam kazanır. Eğer bu gruptan koparsa, kaybolur ve hatırlanmaz. Grubun belirlediği sınırlar içinde gerçekleşmediği sürece, benzersizlik ve farklılık hiçbir anlam ifade etmez.⁷¹

2006 yılında Fâtıma es-Suveydî’nin (1968-) *Evcuhu’l-merâya’l-uhrâ* romanı yayımlanmıştır. Genç kızın duygusal yoksunluğuyla birlikte gelen pek çok soruyla yüzleşmeyi hedefleyen romanda, anne ve babasının ayrılmasının ardından büyükannesiyile yaşayan Mehre’nin perspektifinden boşanma teması işlenmektedir. Mehre, hayalinde yarattığı aynalar aracılığıyla sevdiği insanların hayatlarından kopuşlarını, okuduğu

⁶⁶ Can, a.g.e., s.31.

⁶⁷ A.e., s.32,37, (Çevrimiçi) <https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D982D8B1D8A7D8A1D8A9-D981D98A-D8B9D98AD986D8A7D983-D98AD8A7-D8ADD985D8AFD8A9-D984D984D8B1D988D8A7D8A6D98AD8A9-D8A2D985D986D8A9-D8A7D984D985D986D8B5D988D8B1D98A?amp=> , 25.11.2024.

⁶⁸ Faysal, a.g.e., s.99; el-Kilânî, a.g.e., s.113.

⁶⁹ Can, a.g.e., s.32.

⁷⁰ (Çevrimiçi) <https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D982D8B1D8A7D8A1D8A9-D981D98A-D8B9D98AD986D8A7D983-D98AD8A7-D8ADD985D8AFD8A9-D984D984D8B1D988D8A7D8A6D98AD8A9-D8A2D985D986D8A9-D8A7D984D985D986D8B5D988D8B1D98A?amp=> , 25.11.2024.

⁷¹ el-Kilânî, a.g.e., s.114.

hikâyelerle birleştirerek okuyucuyla paylaşır. Aynaların her seferinde farklı bir hikâyeye yansıtması romanın, birbirinden bağımsız ve sık sık değişen sahneler içermesine neden olmaktadır.⁷²

2008 yılında Fâtıma el-Hammâdî'nin (1993-) *Beyne turukâti Bârîs* romanı yayımlanmıştır. Olayları BAE'deki Resü'l-Hayme çevresindeki Arap Doğu'su ile Fransa'nın başkenti Paris'teki Avrupa Batı'sı arasında geçen sosyal bir romandır. Eski bir Paris binasındaki bir kişinin, bu ortamda bulunan karakterlerin zorlu yaşam koşullarına rağmen, bazı kişisel çıkarlar ve bencilliklerle dolu günlük ve yakın sosyal ilişkileri etrafında gelişen hikâyesini konu almaktadır.⁷³

Aynı yıl Nûrâ Abdullah ed-Devserî *Hutuvât hadîdiyye* adlı romanıyla karşımıza çıkmaktadır. Cuma el-Feyrûz da *ed-Dâira* adlı romanıyla 2008 yılında eser veren kadın roman yazarları arasında yer almaktadır.

2009 yılında Meryem Râşid ez-Ze'âbî, *bi'l-Ahmer fakat* adlı romanını yayımlamıştır. Bu eser, 1950'lerin sonundan 2003 işgaline kadar olan Irak dönemini konu almaktadır. Roman, büyük bir ilgi görmüş ve üçüncü baskısını yaparak 2013 yılında Necîb Mahfûz Arap Romanı Ödülüne layık görülmüştür. Ayrıca bu romanı dışında, 2014 yılında *Fâlentîn ve Ğaydâ'* adlı romanlarını yayımlamıştır. Ancak *Ğaydâ'* romanı 2019 yılında *bi-Eyyi Zenbin Kutilet* adıyla yeniden basılmıştır.⁷⁴

Mehâ Karkâş 1950'lerin BAE'sinde baskıcı bir toplumda köşeye sıkışmış asi bir genç kadının karşılaştığı zorlukları ve bu zorluklara karşı sergilediği güçlü duruşunu etkileyici bir dille ele aldığı İngilizce romanı *The Sand Fish* ile 2009 yılında romanı yayımlanan kadın yazarlar arasında kendine yer edinmiştir. 2016 yılında ise *That Other Me* adlı romanını okuyucularla buluşturmuştur.⁷⁵

2010 yılında Zeynep el-Yâsî, *Ecrâs* ve 2020 yılında *Zevât* adlı romanlarını yayımlamıştır.⁷⁶

⁷² Faysal, a.g.e., s.72., Can, a.g.e., s.33.

⁷³ A.e., S.34; (Çevrimiçi) <https://www.alkhaleej.ac/2009-01-18/D8A8D98AD986-D8B7D8B1D982D8A7D8AA-D8A8D8A7D8B1D98AD8B3-D8B1D988D8A7D98AD8A9-D984D981D8A7D8B7D985D8A9-D8A7D984D8ADD985D8A7D8AFD98A/D8ABD982D8A7D981D8A9#:~:text=D988D8B1D988D8A7D98AD8A920D8A8D98AD98620D8B7D8B1D982D8A7D8AA,D988D983D988D8B2D98AD8AAD88C20D988D8A8D8A7D8AAD8B1D98AD98320D988D985D8A7D8ABD98AD988> , 26.11.2024.

⁷⁴ Can, a.g.e., s.35.

⁷⁵ A.e., s.35-36

⁷⁶ A.e., s.38.

2011 yılında Fâtıma Abdullah, *Mahtûâtâtü'l-Havâce Antuvân* ve Fethiye en-Nimr, *es-Sukût ile'l-a'lâ* romanını yayımlamıştır.⁷⁷ Romanda bilgili ve baskın bir anlatıcı olarak ana karakteri üzerinden güncel yeni gerçekliği ele almaktadır. Roman, perşembe akşamı kız arkadaşlarıyla buluştuktan sonra hemen eve dönen bir kadınla başlamaktadır. Bu periyodik olarak toplanıp kimsenin katılmasına izin vermedikleri bir buluşmadır.⁷⁸

Ayrıca en-Nimr, *li'l-Kamer cânib âhar*, *Mektûb*, *Tâiru'l-cemel*, *Kûlâc*, *Feyrûz* ve *Nezîlu'l-ğurfе rakm 4* adlı romanlarıyla bu alana katkıda bulunmuştur. *Nezîlu'l-ğurfе rakm 4* romanı, rahat, güven, huzur ve bolluk içinde yaşayan BAE'li bir ailenin hikâyesini ele almaktadır. Ailenin bu özenilesi hayatı, babanın tesadüfen şüpheli bir cemaatle karşılaşmasıyla altüst olur. Cemaat, İslam'ın yolunda yürüdüğünü iddia etse de asıl amacı oldukça farklıdır. Nihayetinde aile çöküş ve bilinmez bir sona doğru sürüklenmeye başlar.⁷⁹

2012 yılında Nâdiye Bûhennâd'ın *Karmâ* romanını yayımlamıştır. Olayların ABD ve BAE arasında geliştiği romanda Meryem ve Matar karakterleri aracılığıyla aşk, ihanet, alçaklık ve affetme gibi temalar ele alınmıştır.⁸⁰

Matar'a âşık olan ve tıp alanında yüksek lisans ve doktorasını tamamlamak için ABD'ye giden üniversiteli kız Meryem'den bahsetmektedir. Matar ona bağımlı olarak yaşar ve sonra onu kendisinden büyük olan Sümeyye'ye tercih eder. Sümeyye'nin Meryem'in amcası olan Ubeyd'den boşanmasını ister ve onunla ile evlenir. Sümeyye, Ubeyd'den önce zengin bir adamın eşidir ve ondan Hâlid adında bir oğlu, Ubeyd'den ise Ğânim adında başka bir oğlu daha vardır. Roman, Sümeyye'nin, Meryem'den intikam almak için Matar'ı kendisine çektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bunu ise Meryem'in ailesinin Meryem'i Halid ile evlendirmeyi reddetmesinden dolayı yapmaktadır. Matar, diyabet ve karaciğer kanserinden dolayı vefat ederken, Sümeyye rahim kanserine yakalandıktan sonra hayatını kaybeder.⁸¹

2013 yılında Lûlûe el-Mansûrî, *Âhiru nisâ' Lence* romanını yayımlamıştır.⁸² Roman, tarihi eski çağlardan beri Basra Körfezi'ne, özellikle de denizcilik tarihine bağlı olan

⁷⁷ A.y.

⁷⁸ İzzet Ömer, *Eserü'l-hadâse ve mâ ba'dehâ fi'n-nassi's-serdi'l-İmârâti*, BAE, Vizâratu's-sekâfe ve tenmiyeti'l-ma'rife, 2018, s.35.

⁷⁹ Can, a.g.e., s.38.

⁸⁰ A.y.

⁸¹ Faysal, a.g.e., s.154.

⁸² Can, a.g.e., s.39.

Culfâr'dan bahsetmektedir.⁸³ Yazarın, 2014 yılında *Haracnâ min dal'i cebel* ve 2017 yılında *Kavsûr'-raml* adlı romanları yayımlanmıştır.⁸⁴

Aynı yıl karşımıza *el-Yâh* romanıyla Hudâ Surûr çıkmaktadır. Romandaki olaylar, BAE'nin kuruluşundan ve petrolün ortaya çıkmasından önce geçmektedir. Mansûr ve Nilüfer'in hikâyesi aracılığıyla, o dönemin yeme, içme, giyim, evlilik ve seyahat gibi alanlardaki davranışları, gelenekleri ve yaşam tarzları ele alınmaktadır. Bu nedenle, roman tarihi bir roman olmaktan çok, geçmişin sosyal tarihine dair bir anlatım sunmaktadır.⁸⁵

Aynı yıl Rîm el-Kemâli'nin *Saltanatu Hurmuz* romanı yayımlanmıştır. Roman, Portekiz'in XVI. yüzyılda Arap kıyılarını işgal ettiği dönemi tarihsel bir üslupla ele almaktadır.

Bedre, uzun yolculukların ardından bereketli bir köye yerleşen Hicazlı bir tüccarın kızı olarak, ondan bilim sevgisini ve sonsuz hayallerini miras almış hırslı bir genç kızdır. Babası geride büyük bir kütüphane ve evin bodrumuna bıraktığı birçok dilde kitabı bırakır. Kız, bir gün şifrelerini çözme umuduyla her gün bu eserlere bakar. Ancak beklediği gün gelmez. Sessiz köyün kıyılarına çıkan Portekiz'in ülkeyi işgali başlar. Bu işgal, beraberinde yeni gelenekleri, bilgileri, bilimleri ve kesinlikle birisinin kendisine öğretmesini hayal ettiği yeni dili getirir. Kız, acımasız filodan Portekizli bir komutanla tanışır ve merakı onu öğrenmeye ve hırsıyla yoğrulmuş hayallerini gerçekleştirmeye iter. Portekizli liderin bildiği eserlerdeki dilin sırlarını açığa çıkarmasını umarak o lideri evin bodrum katına götürür.⁸⁶

Üç bölümden oluşan bu romanda karakterler, karşılaştıkları olayları anlatmak için sırayla farklı teatral rollere girerler.

Ayrıca yazarın, 2018 yılında *Timsâl dalmâ* ve 2021 yılında *Yevmiyyâtu Rûz* adlı romanları da yayımlanır. *Yevmiyyâtu Rûz*, 1960'lı yıllarda Dubai ile Şârîka arasında geçmektedir. Bu dönemde bağımsızlık hareketleri ve Arapçılık düşüncesi hızla yayılırken, ana karakter Rûz, sahip olduğu olağanüstü yazma yeteneğiyle içindeki öfkeyi gizlice tuttuğu günlüğüne aktarır. Kadınların yazı yazma eyleminin hoş karşılanmadığı bu dönemde Rûz, tuttuğu günlüğü körfezin karanlık sularına bırakır.⁸⁷

⁸³ İzzet Ömer, "Âhiru Nisâ' Lence el-mufârakâtu's-serdiyye.. ve nûstâlcîya'l-ğiyâb", er-Râfid, S.199, 2014, s.68. (68-71); Ömer, Eserul hadâse, s.19.

⁸⁴ Can, a.g.e., s.39.

⁸⁵ Faysal, a.g.e., s.68.

⁸⁶ el-Kilânî, a.g.e., s..153-154.

⁸⁷ Can, a.g.e., s.39-40.

2014 yılında *min Eyyi şey'in huliktu* romanıyla Meysâ' el-Mehîrî karşımıza çıkmaktadır.⁸⁸ Emirlik Roman Ödülü alan bu eser, bölümleri olmayan uzun, sürekli bir sitem mektubunu temsil etmektedir. Kadın kahramanın sevdiği kişiyle geçirdiği tüm güzel anları ve aşkında yaşadığı tüm hayal kırıklıklarını hatırladığı sosyal duygusal bir roman niteliğindedir. Romanın başından itibaren, olayları anlatan kadın kahraman ile olayları takip ederek sevdiğinin kalbini yoran Mut'ab arasında yaşanan aşk anlatılmaktadır. Aşkta fedakâr olmadığı gibi, aşkı için de fedakârlık yapmaz. Aksine aşkı bir eğlence ve oyun olarak benimseyen birçok genç gibi o da kabilenin ve ailenin kararlarına boyun eğer. Kadın kahraman ise aşkta samimiyet ile sınırsız vermenin kurbanı ve kadınların yaşadığı acı olayların ana etkenidir. el-Mehîrî romanıyla toplumdaki yasakları aşarak aşkını ifade eden bir kadını hala alışılmışın ve geleneğin dışında, günaha girmiş biri olarak gören Arap toplumlarında kadınların kaygılarını ve sorunlarını ortaya çıkarıp duyurulabilmiştir.⁸⁹

Aynı yıl İmân Yusuf'un, *en-Nâfizetu'l-letî ebsarat* romanı yayımlanmıştır. Mekân olarak Türkiye, Irak ve Kanada'yı kapsayan bu roman, kimlik, vatan ve azınlık meselelerini derinlemesine incelemektedir. Kırklı yılların Türkiye'sine odaklanırken, Irak'taki azınlık sorununu da ele almakta ve Kanada'ya sığınan Lübnanlılar aracılığıyla vatan kavramını sorgulamaktadır. Romanın ana karakterleri olarak karşımıza Zeyneb ve Cebel Hasan çıkmaktadır. Söz konusu roman dışında yazarın, 2015 yılında *Hârisu's-şems* ve 2019 yılında *Kiyâmetu'l-âharîn* adlı romanları yayımlanmıştır.⁹⁰

Sonuç

“Birleşik Arap Emirlikleri Edebiyatında Kadın Roman Yazarları” başlıklı makalemizde 2 Aralık 1971 tarihinde bağımsızlığı kazanmış olan BAE'de roman türünde kadın yazarların ne zaman ortaya çıkmaya başladığı, eser veren kadın yazarların kimler olduğu, bu yazarların eserlerinde hangi temaları ele aldıkları ve ne tür mesajlar vermek istedikleri gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki cevaplara ulaşılmıştır:

Kadın yazarlar, roman türünde eser vermeye 1990-1992 yılları arasında başlamış ve bu türde Sâre el-Cervân ve Bâsime Yûnus olmak üzere öncü kabul edilebilecek iki isim ön plana çıkmıştır. Daha sonra söz konusu isimleri birçok kadın yazar takip ederek romanlarıyla bu türe katkıda bulunmuşlardır. Bu bağlamda kadın roman yazarlarının sayıca

⁸⁸ (Çevrimiçi) <https://altibrah.ae/book/19120>, 26.11.2024.

⁸⁹ Firâs Ahmed Şevvâh, “el-Binâu'l-fennî li'r-rivayeti'l-İmârâtî “Rivâyetu min eyyi şey'in huliktu” li'r-rivâiyeti Meysâ' el-Mehîrî nemûzecen”, Câmî'âtu'n-Nîlîn Kulliyetu'd-dirâsâti'l-'ulyâ kısmu'l-lugati'l-'Arabîyye Yüksek Lisans Tezi, Sudan, 2018, s.65,68.

⁹⁰ Can, a.g.e., s.39.

erkek roman yazarlarına oranla güzel bir gelişme kaydettiği dikkat çekmiştir. Bazı yazarların romanlarında, BAE'nin İngiliz mandasından bağımsızlık kazanma ve petrolün ortaya çıkış dönemleri romanlara yansıtılarak yer yer tarihi dönemlere değinilmiştir. Birtakım sosyo-ekonomik ve duygusal konular üzerinden değerlerin uğradığı erozyon ve toplumu saran materyalizm ele alınmıştır. Genel olarak adaletsiz eski gelenek ve göreneklerin baskısının bir gereği olarak kadınların zorla evlendirilmesi ve bunun sonucunda boşanma, kadının eğitim hakkının elinden alınması, cinsiyet ayrımcılığı; erkek çocukların kız çocuklara yeğlenmesi, yabancılaşma ile gurbet, aşk ve ihanet konuları üzerinden toplumsal meseleleri ve toplumsal ilişkilerin kopuş sürecini ele aldıkları belirlenmiştir. Kadın yazarların, ele aldıkları konular çerçevesinde katı gelenek ve görenekler nedeniyle kadının erkek bireye göre ikinci planda olup mazlum konumuna düşmesini eleştirdikleri, romanlarında kadını, kadının kaygıları ile sorunlarını ve kadın olmanın zorluklarını ele almak suretiyle kadınların sesi olmaya çalıştıkları görülmüştür. BAE'deki kadın roman yazarlarına ve eserlerine dair bilgi vermeyi amaçladığımız bu çalışmamızın alanda yapılacak olan başka akademik çalışmalara katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Aissa, Noura Saleh, “el-Bunyetu’s-serdiyye fi rivâyeti “Kemâini’l-‘atme” li’l-kâtiibe Fâtma el-Mezrû‘î”, **Mecelletu’l-âdâb**, S.146, 2023.
- Can, Ahmet Hamdi, **Birleşik Arap Emirlikleri’nde Roman ez-Zillu’l-Ebyad Örneği (Tam Metin Çevirisi)**, Ankara, Fenomen Yayıncılık, 2022.
- Er, Rahmi, **Modern Mısır Romanı-I**, Ankara, Hece Yayınları, 2015.
- Esvâbullah, Urûbe Cabbâr, “et-Temsîlu’s-serdî li’l-âhar fi’r-rivâyeti’l-Haliciyye dirâse fi rivayâtin muntekâtin (1990-2015)”, **Câmiatu’l-Basra, Kulliyetu’l-âdâb Doktora Tezi**, 2019.
- Faysal, Semir Ruhi, **er-Rivâyetu’n-neseviyyetu’l-Îmârâtiyye**, Abu Dabi, Vizâretu’s-sekâfe, 2016.
- Halîfe Abdullah, **Tecârib rivâiyye.. mine’l-Halîc ve’l-Cezîrati’l-‘Arabiyye**, el-Cîze, Vekâletu’s-sahâfeti’l-‘Arabiyye, 2016.
- el-Kîlânî Rahâb, **Kadâyâ ve şevâğil kırâât fi’s-serdi’l-Îmârâtî**, Şârîka, Dâîratu’s-sekâfe, 2018.
- Ömer İzzet, “Âhiru Nisâ’ Lence el-mufârakâtu’s-serdiyye.. ve nûstâlciya’l-ğyâb”, **er-Râfid**, S.199, 2014.
- Ömer, İzzet, **Eseru’l-hadâse ve mâ ba‘dehâ fi’n-nassi’s-serdi’l-Îmârâtî**, BAE, Vizâratu’s-sekâfe ve tenmiyeti’l-ma‘rife, 2018.
- Rasûl, Rasûl Muhammed, **Sûratu’l-mer’e fi’r-rivâyeti’l-Îmârâtiyye**, el-Îmârâtu’l-‘Arabiyyetu’l-Muttehide, Vizâretu’s-sekâfeti ve’t-tenmiye, 2016.
- Râşid, Ali Muhammed, **el-Kıssa ve’r-rivâye ve edebu’l-ETFÂL fi Devleti’l-Îmârâti’l-‘Arabiyyeti’l-Muttehide-medhal tevsîkî**, Resü’l-Hayme, Merkezi’d-Dirâsât ve’l-vesâik, 2009.
- Seyidov, Rashad, “Necib Mahfuz ve Modern Arap Edebiyatında Romanın Gelişmesindeki Rolü”. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı Doktora Tezi**, 2022.
- eş-Şehvânî, Heyâ Nâsır, “Sûratu’r-racul fi’l-mutehayyili’n-neseviyyi fi’r-rivâyeti’l-Halîc”, **Câmi’atu’l-Katar Kulliyetu’l-‘âdâb ve’l-funûn kısmu’l-lugati’l-‘Arabiyye Yüksek Lisans Tezi**, 2013-2014.

eş-Şerîf, Ali Kamil, “er-Rivâyetu’n-neseviyyetu’l-Îmârâtiyye fî dav’in-nakdi’n-nesevî (Meryem el-Ğaffî unmûzecen)”, **Mecelletu Câmi’ati’ş-Şârika li’l-‘ulûmi’l-insâniyye ve’l-ictimâ’iyye**, C.14, S.2, 2017.

Şevvâh, Firâs Ahmed, “el-Binâu’l-fennî li’r-rivayeti’l-Îmârâtî ‘Rivâyetu min eyyi şey’in huliktu’ li’r-rivâiyeti Meysâ’ el-Mehîrî nemûzecen”, **Câmi’âtu’n-Nîlîn Kulliyetu’d-dirâsâti’l-‘ulyâ kısmu’l-lugati’l-‘Arabiyye Yüksek Lisans Tezi**, Sudan, 2018.

<https://kataranovels.com/novelist/D8B3D8A7D8B1D8A9-D8A7D984D8ACD8B1D988D8A7D986-D8A7D984D983D8B9D8A8D98A/,>
02.04.2023.

<https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D8AAD8B7D988D8B1-D985D8B3D8A7D8B1-D8A7D984D8B1D988D8A7D98AD8A9-D8A7D984D986D8B3D8A7D8A6D98AD8A9-D981D98A-D8A7D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AA?amp= ,> 01.12.2024.

<https://www.aletihad.ae/article/57385/2010/D8A8D8A7D8B3D985D8A9-D98AD988D986D8B3-D8A7D984D984D8B9D8A8-D8B9D984D989-D8ADD8AFD988D8AF-D8A7D984D8B3D8B1D8AF-D988D8A7D984D984D8BAD8A9,> 23.11.2024.

<https://www.kataranovels.com/novelist/D8A3D8B3D985D8A7D8A1-D8A7D984D8B2D8B1D8B9D988D986D98A/,> 15.12.2022.

<https://kataranovels.com/novelist/D8A3D8B3D985D8A7D8A1-D8A7D984D8B2D8B1D8B9D988D986D98A/#:~:text=D8A7D984D8A5D8B3D98520D8A7D984D983D8A7D985D9843A20D8A3D8B3D985D8A7D8A120D8A7D984D8B2D8B1D8B9D988D986D98A&text=D8B3D981D98AD8B1D8A920D8A7D984D985D8ACD984D8B320D8A7D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AAD98A20D984D983D8AAD8A820D8A7D984D98AD8A7D981D8B9D98AD986,D8A3D985D986D8A7D8A120D985D984D8AAD982D98920D8A7D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AA20D984D984D8A7D8A8D8AFD8A7D8B920D8A7D984D8AED984D98AD8ACD98A.,> 21.09.2024.

<https://manhom.com/D8B4D8AED8B5D98AD8A7D8AA/D985D8B1D98AD985-D8A7D984D8BAD981D984D98A/,> 21.09.2024.

<https://altibrah.ae/books/author/3112/1,> 21.11.2024.

- <https://www.alethead.ae/news/D8ABD982D8A7D981D8A9/4455159/-D8BAD8A7D981D8A9-D8A7D984D8B9D8B0D8A8D8A9----D8B3D8B1D8AF-D98AD8ADD8AAD981D98A-D8A8D8B9D988D8A7D984D985-D8A7D984D8B5D8ADD8B1D8A7D8A1>, 30.11.2024.
- <https://www.albayan.ae/culture-art/interviews/2023-12-04-1.4776969>, 21.09.2024.
- <https://altibrah.ae/author/1812>, 21.09.2024.
- <https://altibrah.ae/book/36009>, 25.11.2024.
- <https://www.alarab.co.uk/D988D8B1D982-D8A7D984D8B0D983D8B1D98AD8A7D8AA-D984D984D8A5D985D8A7D8B1D8A7D8AAD98AD8A9-D8B5D8A7D984D8ADD8A9-D8BAD8A7D8A8D8B4-D981D984D8B3D981D8A9-D8A7D984D8AED988D981-D988D8A7D984D988D8ACD8B9?amp=>, 25.11.2024.
- https://ar.wikipedia.org/wiki/D985D98AD8B3D988D986_D8A8D986D8AA_D8B5D982D8B1_D8A7D984D982D8A7D8B3D985D98A, 24.11.2024.
- <https://www.alkhaleej.ae/2023-07-16/D981D98A-D981D985D98A-D984D8A4D984D8A4D8A9D8B1D988D8A7D98AD8A9-D985D983D8AAD988D8A8D8A9-D8A8D985D8A7D8A1-D8A7D984D8A8D8ADD8B1/D98AD988D985D98AD8A7D8AA-D8ABD982D8A7D981D98AD8A9/D8ABD982D8A7D981D8A9>, 24.11.2024.
- <https://www.alkhaleej.ae/D985D984D8ADD982/D982D8B1D8A7D8A1D8A9-D981D98A-D8B9D98AD986D8A7D983-D98AD8A7-D8ADD985D8AFD8A9-D984D984D8B1D988D8A7D8A6D98AD8A9-D8A2D985D986D8A9-D8A7D984D985D986D8B5D988D8B1D98A?amp=>, 25.11.2024.
- <https://altibrah.ae/book/19120>, 26.11.2024.